

Hjemmeeksamen i TM2006N

Af Kasper Rahbek Pedersen

Opgaveordlyd:

Beskriv den klassiske tonaturslære, og drøft derefter,

1. hvordan Jesu Kristi død på korset var et offer for hans guddommelige natur
2. hvordan Jesu Kristi død på korset var et offer for hans menneskelige natur

Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Høstsemester 2021

Beskrivelse af den klassiske tonaturslære

Ved den klassiske tonaturslære forstås, at Jesus Kristus er sand Gud og sandt menneske. Det er den forståelse, der kommer tydeligt frem i Johannesevangeliet kapitel 1, nemlig først at Guds Ord ikke bare var *hos* Gud, men at han også *var Gud* fra evig tid (Joh. 1,1-3) - altså ét med Gud. Dernæst i vers 14 også, at *"Ordet blev kød og tog bolig hos os"*, altså at han blev menneske – ikke bare at han blev ligesom et menneske.

Det er absolut centralt at Jesus Kristus er både sand Gud og sandt menneske, for at han kunne sone menneskers synd og skabe forsoning mellem Gud og mennesker. Jesu ord *"Tror du ikke, at jeg er i Faderen, og Faderen er i mig? De ord, jeg siger til jer, taler jeg ikke af mig selv; men Faderen, som bliver i mig, gør sine gerninger."* (Joh. 14,10) forsikrer os om, at Sønnen og Faderen er ét, og dermed er det den Treenige Gud, der selv handler i forsoningen mellem Gud og mennesker og påtager sig menneskers straf, for at stille sig selv tilfreds.¹

Lige så vigtigt er det, at Jesus er sandt menneske, for at han kunne være *den sidste Adam* (1 Kor. 15,45). *"Fordi døden kom ved et menneske, er også de dødes opstandelse kommet ved et menneske. For ligesom alle dør med Adam, skal også alle gøres levende med Kristus."* (1 Kor. 15,21-22). Kun et sandt (og retfærdigt) menneske kunne sone for menneskers synd og skyld.² Det vender vi tilbage til senere.

¹ Jeffery, Ovey, og Sach, *Pierced for Our Transgressions*, 129–30.

² Jeffery, Ovey, og Sach, 134.

Koncilerne i Nikæa og Chalkedon

Den klassiske tonaturslære lægges fast i forbindelse med først Nikæa-koncilet i 325 e.Kr., og endeligt og utvetydigt ved Chalkedon-koncilet i 451 e.Kr. Først defineres Kristi sande gudsnatur i den nikænske trosbekendelse, mens Kristi sande menneskenatur slås endeligt fast på Chalkedon-koncilet. Den Chalkedonensiske trosbekendelse (451) definerer tydeligt, at Jesus Kristus er *”fuldkommen i guddommelighed og også fuldkommen i menneskelighed”*. Han er med andre ord sand Gud og sandt menneske, enbåren men *”i to naturer”* uden at disse to naturer hverken kan flyde sammen, eller opdeles.

For at forstå betydningen af tonaturslæren, må vi forstå, at den blev defineret som konsekvens af forskellige tolkninger af Kristi natur i tiden op til de to konciler. Derfor skal vi starte med at dykke ned i udviklingen af synet på hhv. Jesus Kristus som fuldt ud Gud og derefter som fuldt ud menneske.

Jesus Kristus som fuldkommen i guddommelighed

Striden om Jesu Kristi guddommelighed går langt tilbage. Allerede i det 2. århundrede mente hellenister at kristne tilbad to forskellige guder – både Gud og Kristus. Men den store strid inden for kirkens rækker opstod i Alexandria omkring år 318 e.Kr., angiveligt på baggrund af en prædiken af Biskop Alexander, hvor han havde sagt, at Faderen og Sønnen er lige evige.³ Det førte til en strid med en af de tilsynsmænd, der var under biskoppen, en mand ved navn Arius, der også kom til at lægge navn til striden, der senere blev kendt, som den Arianske strid.

Ifølge Arius var Alexanders udtalelse et brud med Origenes' lære om, at Sønnen er underordnet Faderen, og dermed mente han, at Alexander udviskede skellet mellem Fader og Søn.

³ Skarsaune, *Inkarnasjonen - myte eller faktum?*, 1988:93.

Arius mente desuden, at Guds Visdom (som den traditionelt er forstået ud fra Ordspr. 8,22) eller Guds Logos ikke kunne adskilles fra Gud i en selvstændig hypostase⁴ som Jesus Kristus. Guds Visdom er ifølge Arius en indre visdom hos Gud, og det er den visdom, der har givet Jesus sin visdom. Men Jesus er ikke selv Guds Visdom.⁵

Ifølge Arius var Kristus godt nok til før resten af skabningen og havde virket med ved skabningen. Men han var selv skabt af Gud, blot som den første, før resten af skabningen. Ud fra det synspunkt kunne han pr. definition ikke være lig med Gud Faderen eller lige så evig som ham.

Derved bryder Arius med en tradition omkring fortolkningen af Sønnen, der går tilbage til både kirkefædrenes og ikke mindst Ny Testamentes forståelse af hvem Guds Ord er, som vi har været inde på. Striden løses endeligt ved koncilet i Nikæa i 325 e.Kr. Her stilles en bevidst tydelig antiariansk bekendelse op, der tydeliggør at Fader og Søn er af samme væsen. I første udkast til bekendelsen var dette forsøgt forklaret udelukkende med bibelske udtryk, men da dette stadig gav rum for en ariansk fortolkning med en skabt Søn, måtte man ty til ord fra filosofiens verden, som man så efterfølgende måtte specificere betydningen af i bekendelsens kontekst.⁶

I den nikænske trosbekendelse tydeliggøres at Jesus Kristus er *"sand gud af sand gud, født, ikke skabt, af samme væsen som faderen"*. Dermed var Kristi fuldkomne guddommelighed gjort tydelig, idet der ikke var væsensforskel på Fader og Søn – Sønnen har *væsensenhed* med Faderen *"homousion tô Patri"*.

⁴ Ved hypostase forstås her en selvstændig «person», der dog kun består som en del af treenigheden.

⁵ Skarsaune, *Inkarnasjonen - myte eller faktum?*, 1988:94.

⁶ Skarsaune, 1988:98–99.

Hvad det betyder konkret for Jesu Kristi offerdød skal vi se på senere, men først skal vi kigge på hans fuldkomne menneskelighed.

Jesus Kristus som fuldkommen i menneskelighed

Også den bibelske lære om Jesu Kristi fuldkomne menneskelighed møder modstand allerede i det 2. århundrede fra både den hellenistiske verden og den jødiske verden. Problemet består først og fremmest omkring inkarnationen. Fra et hellenistisk synspunkt – altså ud fra den altdominerende, filosofiske græske tankegang på dette tidspunkt - var det utænkeligt, at en Guds søn kunne lide. Derfor var det også utænkeligt, at han kunne være et sandt menneske. Enten var han Guds søn og så led han ikke, eller også led han, og så var han ikke Guds søn.⁷

Kristus kunne derfor højst være en forklædning, Gud tog på som menneske. Men altså ikke et sandt menneske. Denne mytologisering af såvel Kristi inkarnation, såvel som hans lidelse og død er karakteristisk for det, der kaldes doketismen. Ignatius fra Antiokia tegner fronten tydeligt op mod doketisterne, blandt andet i Brevet til Trallerne, hvor han understreger at Jesus Kristus *virkelig* blev født, forfulgt, korsfæstet, at han døde og opstod igen.⁸

Hos jøderne var problemet anderledes. Her var det overskridelsen af grænsen mellem Gud og det menneskelige, der var problemet i inkarnationen. Man forventede at Messias ville være menneske, men det var umuligt at forestille sig, at det var den ophøjede Gud, der gjorde sig *selv* til menneske. Den eneste acceptable kristologi måtte være adoption. Altså at Gud ikke blev menneske, men

⁷ Skarsaune, 1988:105.

⁸ Skarsaune, 1988:47.

udvalgte et menneske, som skulle være Messias. Det ser vi eksempelvis hos ebjonitterne i det 2. århundrede.⁹

Men der hvor striden for alvor tager fart inden for kirkens egne rækker, er efter koncilet i Nikæa og den retter sig igen blandt andet mod Arius. Theodor af Mopsuestia angriber Arius' tolkning af den Alexandrinske Logos-Sarx-model. Alle de Alexandrinske teologer bevægede sig inden for denne model, der beskrev, at Logos (Guds Ord) tog sjælens plads i mennesket Jesus, således at mennesket Jesus ikke bestod af sjæl og kød (sarx) som andre mennesker, men i stedet bestod af Logos (Guds Ord) og sarx. Altså tog Kristi guddommelige natur sjælens plads i mennesket Jesus.¹⁰

Det Theodor anfægter er, at hvis det er tilfældet, så modsiger det den almene forståelse, at Kristus kun kan frelse de dele af mennesket, som han har antaget i inkarnationen. Hvis han ikke har antaget en menneskelig sjæl også, kan han altså ikke frelse sjælen, men kun kroppen.¹¹

Over de næste årtier udvikler debatten sig, til det til sidst er en strid mellem den antiokenske munk Nestorius – en tidligere elev hos Theodor – og biskop Kyrill af Alexandria, der i sidste ende tages op på kirkemødet i Chalkedon, i et forsøg på at skabe enhed mellem Antiokia i øst og Alexandria i vest.¹²

Kirkemødet ender desværre i stedet med at skabe splid mellem østkirken og vestkirken, en strid der stadig består, idet østkirken ikke kan vedkende sig bekendelsen. Denne splid ligger uden for

⁹ Skarsaune, 1988:44.

¹⁰ Skarsaune, 1988:80.

¹¹ Skarsaune, 1988:108.

¹² Skarsaune, 1988:111–12.

omfanget af denne beskrivelse, men det vi skal forholde os til her er, at hovedformålet med den chaledonensiske bekendelse opfyldes, nemlig at den evige Søn er den samme som den fødte Søn.¹³

Som nævnt er både Jesu Kristi fuldkomne guddommelige og menneskelige natur afgørende for betydningen af hans offerdød på korset. Det skal vi nu drøfte yderligere, først for den guddommelige natur, dernæst for den menneskelige.

1 Drøftelse af hvordan Jesu Kristi død på korset var et offer for hans guddommelige natur

Det giver ganske fin mening at starte drøftelsen med udgangspunkt i Jesu Kristi guddommelige natur, om end begge sider som nævnt er afgørende. For før noget andet, må vi huske på, at vores forsoning med Gud både er igangsat og muliggjort udelukkende af Gud selv.

”Men alt dette skyldes Gud, som forligte os med sig selv ved Kristus og gav os forligelsens tjeneste, for det var Gud, der i Kristus forligte verden med sig selv og ikke tilregnede dem deres overtrædelser, men betroede os ordet om forligelsen.” (1 Kor. 5, 18-19).

Begreberne soning og forsoning

Som udgangspunkt for drøftelsen er det nødvendigt for os at skelne mellem begreberne *”soning”* og *”forsoning”*. *Soning* handler om at godtgøre menneskers synd og skyld over for Gud ved et offer,

¹³ Skarsaune, 1988:117.

mens *forsoning* er overvindelsen af fjendskabet mellem Gud og mennesker. Forsoning kan kun ske på baggrund af soning.¹⁴

Soning hører - som jeg vil argumentere for senere – efter min mening til under Jesu menneskelige naturs offer, mens forsoning hører til under den guddommelige natur.

Forsoningen mellem Gud og mennesker er nødvendig, fordi Gud er hellig, og hans ønske er, at vi skal være hellige (3 Mos. 19,2). Når Gud vender sig mod synden i vrede, skyldes det at synd ødelægger vores forhold til Gud. Gud tåler ikke synd, så synd umuliggør vores forhold til Gud. Vi har opbygget en gæld, vi ikke selv kan betale og derfor er Gud nødt til, med sit offer, at udslette synden for at forsoningen kan ske (1 Thes. 1, 10).¹⁵

1.1 Sejren over død og synd

Teologien har ofte delt sig op i skarpe afgrænsninger af betydningen af Jesu død for forsoningen. Men det fulde bibelske billede af tekster, der omtaler forsoningen synliggør, at der snarere er tale om, at disse forskellige syn har hver sin plads sammen i et større billede. Den tydeligste opdeling ser vi mellem de tre hovedsyn klassisk, objektiv og subjektiv forsoning. De to sidstnævnte skal vi vende tilbage til senere. Men her skal vi kigge først på den *klassiske forsoningslære*.

¹⁴ Austad, *Kristologi*, 148.

¹⁵ Austad, 151.

I klassisk forsoning ses forsoningen som et udtryk for at Gud – gennem Jesu død på korset – overvinder de magter, der vil skabe splid mellem mennesker og Gud – synden, døden og Djævelen – også samlet kaldet *fordærvsmagterne*.¹⁶

Forståelsen hentes blandt andet fra Kolossenserbrevet: *”Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det ved at nagle det til korset; han afvæbnede magterne og myndighederne, stillede dem offentligt til skue og førte dem i sit triumftog i Kristus.”* (Kol. 2,14-15).

Svenskeren Gustaf Aulén bliver en markant fortaler for dette syn midt i 1900-tallet med sit Christus Victor-begreb – altså Kristus som den sejrende. Ved at ofre sig selv, vinder Kristus kampen mellem Guds vilje og det ondes magt.

Der er ingen tvivl om at Jesu kamp og sejr over det onde er et bibelsk tema. Både igennem alle fire evangelier, i brevene og i Johannes Åbenbaring er dette tema til stede, og der er aldrig tvivl om at Jesus er overmagten for det onde. Tænk på Jesu kamp mod Satan under fristelsen i ørkenen (Matt. 4,10), eller hvordan de onde ånder vidste, at han havde magt til at ødelægge dem (Mark. 1,24), kampen mod døden i opvækkelsen af Lazarus (Joh. 11,43-44), hvordan alle syge der rørte ved ham, blev frelst (Mark. 6,53-56), hvordan døden som den sidste fjende skal overvindes (1 Kor. 15, 27) og Djævelen kastes i søen af ild og svovl (Åb. 20,10) for blot at nævne en håndfuld.¹⁷

Offeret for Jesu Kristi guddommelige natur er, at denne ultimative sejr kun kan ske igennem hans lidelse og død på korset. Hans sejr bestod i at lade det onde gøre sit værste mod ham, uden at det knækkede ham. Tværtimod var han verdens lys (Joh. 8,12) og jordens salt (Matt. 5, 13), som han har

¹⁶ Austad, 157.

¹⁷ Austad, 158.

kaldet sine disciple til at være, mens han selv vendte den anden kind til, gik den ekstra mil (Matt. 5, 39-41) og tog sit kors op (Matt. 16, 24) i sagtmodighed og ydmyghed (Matt. 11, 29) på trods af, at han var stærkere end alle de kræfter, der gik løs på ham.¹⁸

Men det er også vigtigt at understrege, at forsoningen på ingen måde kan begrænses til kun at dreje sig om kamp og sejr-motivet. Lægger vi for stor vægt på denne del, kommer vi til at skubbe problemet med vores egen synd og skyld for meget i baggrunden. Kampen mod fordærvmagterne er en absolut integreret del af forsoningen, men den kan ikke stå uden den objektive forsonings stedfortrædende strafflidelse, som vi skal vende tilbage til under 2. del om den menneskelige naturs offer.

1.2 Subjektiv forsoning

Som nævnt tidligere er det også værd at kigge på den subjektive forsoning som en del af offeret for Jesu guddommelige natur. Det er typisk den liberale teologi, som opstod sidst i 1800-tallet, der har fremhævet dette aspekt, og ligesom den klassiske forsoning, har det da også den svaghed, at hvis vi kigger isoleret på den subjektive forsoning, mister vi let fokus på menneskets egen synd og skyld, og dermed forsvinder behovet for soning.¹⁹ Men i sammenhæng med den klassiske og den objektive forsoning, har den subjektive forsonings syn på Jesu lidelse og død på korset absolut noget vigtigt at fortælle os.

I den subjektive forsoningslære er fokus på at mennesker forandrer sit sind eller hjerte, når vi oplever, hvor stor Guds kærlighed er til os, i ofringen af sin egen søn for os. Styrken her er, at der i udgangspunktet er et stærkt kald til omvendelse til Jesus. Men som nævnt kan denne del let glide ud,

¹⁸ Wright og Bird, *The New Testament in Its World*, 259.

¹⁹ Austad, *Kristologi*, 149–50.

da synden let underbetones ud fra dette syn. Eksempelvis advarer Halvor Moxnes' i sin bog *"Gud for de ugudelige. Jesus, Paulus og urkristendommen"* fra 1980, decideret mod at forkynde om synd, da det kan virke *"direkte undertrykkende"* og ramme de *"forkerte mennesker"*. I stedet mener Moxnes, at både Jesus og Paulus taler om de stærke og magtfuldes synder.²⁰

Men når vi ser bort fra den liberale teologis afgrænsende definition af den subjektive forsoning, og ser den som en del af det større billede, sammen med den klassiske og den objektive forsoning, er der et vigtigt fokus her, omkring det faktum at Jesus Kristus med sit kærlige offer for os, som var helt ufortjent, åbner døren til vores hjerte, så vi kan tage imod hans frelse.

"Der er næppe nogen, som vil gå i døden for en retfærdig; måske vil man vove livet for en, som er god; men Gud viser sin kærlighed til os, ved at Kristus døde for os, mens vi endnu var syndere. Så meget mere skal vi, der nu er blevet gjort retfærdige i kraft af hans blod, ved ham frelses fra vreden."
(Rom. 5, 7-9)

1.3 Jesu Kristi fornægtelse som forbillede

Som en lille afsluttende krølle på Jesu Kristi død på korset som offer for hans guddommelige natur, er det værd at nævne en sidste ting, der trækker mere over mod en befrielsesteologi. Nemlig det, at Jesus i sit inkarnerede liv, lidelse og død, villigt fornægtede sig og giver afkald på sin gudslighed, og derigennem giver en slags identifikation til undertrykte mennesker.

"Han, som havde Guds skikkelse, regnede det ikke for et rov at være lige med Gud, men gav afkald på det, tog en tjeners skikkelse på og blev mennesker lig; og da han var trådt frem som et menneske, ydmygede han sig og blev lydighedsfuld indtil døden, ja, døden på et kors." (Fil. 2, 6-8).

²⁰ Austad, 150.

I befrielsesteologien finder man trøst i, at Jesus Kristus er til stede blandt de fattige og undertrykte også både til trøst og til genoprettelse over for andre mennesker.²¹ Derigennem bliver Jesu lidelser og død et forbillede for mennesker i lidelse og undertrykkelse,²² som det udtrykkes i 1 Pet. 2, 21-22: *”Det blev I kaldet til, for også Kristus led for jeres skyld og efterlod jer et eksempel, for at I skal følge i hans fodspor: Han gjorde ikke synd, og der fandtes ikke svig i hans mund”*.

2 Drøftelse af hvordan Jesu Kristi død på korset var et offer for hans menneskelige natur

Når vi skal opdele betydningen af Jesu Kristi død på korset efter hans guddommelige og menneskelige naturer, støder vi på det fundamentale problem, at netop det faktum at han har to naturer – sand Gud og sandt menneske – også betyder at de enkelte emner kan argumenteres at have en påvirkning på begge sider af Jesu natur.

Den kærlighedshandling, der ligger til grund for den subjektive forsoning, som jeg har beskrevet i den foregående del, er primært et offer for den guddommelige side af Jesus Kristus, fordi han er nødt til at give afkald på sin guddommelighed i udførelsen af den. Men på trods af det, bliver der også tale om et offer for Kristi menneskelige natur, idet han jo må lade sit liv som offer for dette.

Vi ser tydeligt betydningen af Jesu menneskelige offer i Getsemane Have, hvor Jesus selv beskriver overfor Peter, Jakob og Johannes, at hans *”sjæl er fortvivlet til døden”*, og efterfølgende beder Gud indtrængende tre gange, om at lade ham undgå sin skæbne, hvis der er en mulighed for det. Der kan ikke være nogen tvivl om at lidelsen og døden på korset var et offer for hans menneskelige natur, og dermed uløseligt forbundet til den kærlighedshandling det var – også for *mennesket* Jesus – når vi ser

²¹ Kärkkäinen, *Christology*, 242.

²² Jeffery, Ovey, og Sach, *Pierced for Our Transgressions*, 33.

Jesu overgivelse til frelsesplanen i de efterfølgende ord *"dog, ikke som jeg vil, men som du vil"* (Matt. 26, 38-46).

På samme måde er der ingen tvivl om, at ud fra et befrielsesteologisk synspunkt, så er Kristi menneskelige natur også involveret i at være en befrier og et forbillede for dem, der lider og er undertrykte. Jeg har sat den primært under den guddommelige side, fordi det største offer må være fornedrelsen fra gudsligheden. Men kun ved sin menneskelige lydighed kan han være dette forbillede.

2.1 Soning af menneskers synd og skyld

Som nævnt i begyndelsen af del 1 er det nødvendigt for os at differentiere mellem begreberne soning og forsoning. Vi har hidtil beskæftiget os med forsoningen af fjendskabet mellem Gud og mennesker. Forsoningen er altafgørende for, at vi er inviteret til evigt fællesskab med Gud. Soningen er til gengæld altafgørende for, at den forsoning overhovedet kan finde sted.

Soningsforståelsen må ses i lyset af den gammeltestamentlige offerordning, som vi især finder beskrevet i 3. Mosebog – en bog der for mange kristne er en lidt lukket bog om en fjern verden, der er svær at sætte sig ind i vores tid, med dens firkantede regler og dyreofringer.

Men her finder vi en af grundstenene til overhovedet at forstå soningen. Den fundamentale udfordring der ligger begravet her er, hvordan en hellig Gud kan være til stede blandt et syndigt folk. Det er tydeligt gennem ørkenvandringen, hvordan Gud er til stede hos sit folk, som røgsøjle om dagen og en ildsøjle om natten. Men nærheden er problematisk for, som det fremgår af 2 Mos. 18-23, måtte Gud sætte grænser op, så folket ikke så Gud. Gjorde de det, ville de dø, fordi deres manglende hellighed ville få Guds vrede til at flamme op.²³

²³ Jeffery, Ovey, og Sach, *Pierced for Our Transgressions*, 42.

Det bringer os tilbage til 3. Mosebog, og nærmere bestemt kapitel 16, som beskriver den årlige forsoningsdag, hvor to gedebukke skulle stilles frem for Herrens ansigt (v. 7-8). Den ene buk skulle herefter slagtes, og dens blod – sammen med blodet fra en tyrekalv - stænkes på sonedækket i det Allerhelligste i Åbenbaringsteltet for at skaffe soning for israelitterne for deres overtrædelser og synder (v. 15-18). Grunden til at blodet fra dyrene soner folkets synder er at blodet *”er livet”* (3 Mos. 17,11).

Det hebraiske ord, der bruges for soning her, er *kipper*, der har forskellige betydninger alt efter sammenhæng det bruges i. Hvis subjektet er Gud, betyder ordet tilgivelse, men det kan også betyde renselse, løsesum eller afværgelse af Guds vrede.²⁴ Ordet bruges i alt 16 gange i kapitlet og refererer tydeligt til alle 4 forståelser. Vigtigt her er det, at gedebukken, der slagtes, i sammenhængen tydeligvis er en stedfortrædende soning for synd og skyld begået af folket.

Det er i dette lys vi må forstå soning. Jesus blev det offer, der skulle slagtes, for vores forsoning med Gud. Det gjorde han *”ikke med blod af bukke og kalve, men med sit eget blod, gik han én gang for alle ind i det Allerhelligste og vandt evig forløsning”* (Hebr. 9,12). Jesus tager både Arons plads som ypperstepræst (den guddommelige natur), men vigtigst tager han offerdyrets plads med sin menneskelige natur én gang for alle. Han led altså den straf, vi skulle have haft, i vores sted, ligesom bukken.

2.2 Stedfortrædende straf lidelse

Nu bevæger vi os ind på det territorium, der kaldes stedfortrædende straf lidelse, og går ind under den objektive forsoningslære. Jesu stedfortrædende straf lidelse er uden sammenligning den vigtigste

²⁴ Jeffery, Ovey, og Sach, 44–48.

side af forsoningen. Som nævnt tidligere er den klassiske, subjektive og objektive forsoningslære ikke gensidigt udelukkende. Der er plads til dem alle tre ud fra Bibelens narrativ, som vi allerede har konkluderet for den klassiske og den subjektive forsonings vedkommende. Men hvor de to førnævnte indtager vigtige pladser, er den stedfortrædende straf lidelse selve kernen i forsoningsværket.²⁵

Vigtigheden skyldes, at vi – som Anselm af Canterburys beskriver i sit værk *”Cur Deus Homo”* - har opbygget en gæld, der er større, end vi selv kan betale, og når vi ikke kan betale, må vi straffes, og derfor er Gud nødt til at udslette synden, for at forsoningen kan ske.²⁶ Om end Anselms forklaring er farvet meget af middelalderens bodstankegang og mangler lidt nuancering, er billedet ikke helt skævt.²⁷

Selv i Kol. 2,15, som jeg nævnte tidligere – den måske mest fremtrædende referenceramme for den klassiske forsoningslære – har Paulus dette billede med i det foregående vers, hvor han skriver *”Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det ved at nagle det til korset”* (Kol. 2,14).

Denne soning er så væsentlig, fordi *”alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud”* (Rom. 3, 23).

Vi er altså alle *”vredens børn”* (Ef. 2,3) som har brug for at blive *frelst fra Guds vrede* (Rom. 5,9).

Netop på grund af Jesu soningsdød på korset rammer den vrede stedfortræderen Jesus i stedet for

²⁵ Austad, *Kristologi*, 158.

²⁶ Austad, 151.

²⁷ Austad, 160.

os.²⁸ Han er *"Guds lam, der bærer verdens synd"* (Johs. 1,24), *"vort påskelam [der] er slagtet"* (1 Kor. 5,7).

Påskelammet ved det første påskemåltid i forbindelse med udgangen af Egypten, hvis blod skulle smøres på dørstolperne, for at dødsenglen ved den 10. plage skulle gå forbi israelitternes huse og ikke slå deres førstefødte ihjel, fungerede som en stedfortrædende straflied for israelitterne. Ved de første 9 plager var der ingen fare for israelitterne. Men den 10. plage var i udgangspunktet en straf der gjaldt for alle de førstefødte i Egypten, også israelitternes, fordi de også var en del af Egypternes afgudsdyrkeri, som straffen handlede om.

Men på grund af Guds løfte til Abraham ville han skåne sit folk. Den tydelige markering af, hvem der tilhørte *hans folk*, var lammets blod *"når jeg ser blodet, går jeg forbi jer"* (2 Mos. 12,13). Det er et meget tydeligt billede på den stedfortrædende straflied hvor påskelammet slagtes i de førstefødtes sted, og hvis blod, der virker til beskyttelse for enhver, der tilhører Gud. Den sammenhæng tydeliggøres både i Matthæus' (Matt. 26,17-29), Markus' (Mark. 14, 12-25) og Lukas' (Luk. 22,7-23) evangeliers beretning om den sidste nadver og hos Paulus i beretningen i 1 Kor 11, 23-26.²⁹

Sproget Jesus bruger omkring den sidste nadver er vigtigt – ikke mindst ordene om sit blod, som han beskriver som *"pagtens blod"* eller *"den nye pagt ved mit blod"* i alle tre synoptiske evangelier og hos Paulus. De tre synoptiske evangelier tilføjer *"der udgydes for mange"* eller *"der udgydes for jer"*, og Matthæus tilføjer *"til syndernes forladelse"*. Det henleder uden tvivl tankerne på udfrielsen fra

²⁸ Austad, *Kristologi*, 151.

²⁹ Jeffery, Ovey, og Sach, *Pierced for Our Transgressions*, 34–40.

Egypten, som et løfte om en udfrielse fra eksilet i slaveri – oprindeligt fra Egypten, men nu fra syndens og dødens slaveri. Det kan umiddelbart virke som (og er det helt sikkert til dels også) et godt argument for den klassiske forsonings kamp- og sejrsmotiv. Jesus der vinder kampen over den undertrykkende magt. Men set i lyset af, at slaveriet skete som konsekvens af folkets synd, er der i allerhøjeste grad også tale om en meget virkelig udfrielse fra slaveri på grund af Jesu udgydte blod.³⁰

Denne udfrielse kunne kun gøres af et menneske. Derfor er Kristi sande menneskelighed, som nævnt tidligere, af absolut kritisk vigtighed. Soningen er et menneskeligt anliggende: Kun et menneske kan sone for den synd, der kom ind i verden ved mennesket Adam (Rom. 5, 12-17), og findes hos alle mennesker (Rom. 3,23). Derfor kommer dette offer også under Kristi menneskelige natur i denne opgave, idet han var nødt til at blive menneske, for at kunne bære straffen for vores skyld.

Offeret ligger selvfølgelig i lidelsen og døden, men absolut også i Kristi retfærdige liv og gerninger. For ligesom påskelammet måtte være lydefrit for at kunne bruges (2 Mos. 12,5) til stedfortrædelsen, sådan måtte også Jesu liv være lydefrit – et offer, ingen andre end han kunne give i både liv og død, som sandt menneske, men ubesmittet af den synd, der gennemsyrrer hele menneskeheden.

For vores skyld tog han rollen på sig som Esajas' lidende tjener (Es. 52,13-53,12, der ydmygt tog den usleste og mest nedværdigende straf, og blev gennemboret for vores overtrædelser og knust for vore synder – straffet for at vi kunne få fred, da Herren lod al vor skyld ramme ham.

³⁰ Wright og Bird, *The New Testament in Its World*, 252–54.

Litteraturliste

Besvarelsene i opgaven er generelt baseret på stoffet i pensumbøgerne.

Herunder er en udtømmende liste af kildelitteratur anvendt i opgaven:

Austad, Torleiv. *Kristologi: en innføring*. Oslo: Cappelen Damm høyskoleforl., 2012.

Jeffery, S, Michael Ovey, og Andrew Sach. *Pierced for Our Transgressions: Rediscovering the Glory of Penal Substitution*, 2007.

Kärkkäinen, Veli-Matti. *Christology: a global introduction*. Grand Rapids, Mich: Baker Academic, 2003.

Skarsaune, Oskar. *Inkarnasjonen - myte eller faktum?* 6. oplag. Bd. 1988. Lunde Forlag, 1988.

Wright, N. T., og Michael Bird. *The New Testament in Its World: An Introduction to the History, Literature and Theology of the First Christians*. London: Society for Promoting Christian Knowledge, 2019.

Alle bibelcitater er fra Den Autoriserede Danske Bibel fra 1992.